

University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: vnaunauka2020@gmail.com).

NOVYTSKA Liudmyla – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Mathematics, Physics and Computer Technology, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: novytska70@ukr.net).

MAZUR Galyna – Head of the Laboratory for Agricultural Problems and Stationary Research, Uladovo-Lyulinetska Research and Selection Station of the Institute of Bioenergy Crops and Sugar Beets of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine of Educational-Scientific-Industrial Complex «All-Ukrainian Scientific and Educational Consortium» (23021, Vinnytsia region, Kalynivka district, Uladivske, 15, Sempolovsky Str., e-mail: selekstanciya@gmail.com).

УДК 657.1:001.895

DOI: 10.37128/2411-4413-2022-3-8

**ОБЛІКОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ
ІННОВАЦІЙНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ
ПІДПРИЄМСТВ**

ЛЕПЕТАН І.М.,
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Вінницький національний аграрний університет
(м. Вінниця)*

Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики, 2022, № 3

Тенденції розвитку виробництва в інформаційно-економічному середовищі вказують на необхідність його подальшого ефективного функціонування винятково за інноваційною моделлю. Інноваційна діяльність відрізняється від будь-якої іншої діяльності підприємства наявністю інтелектуальної складової, обов'язково закріпленої правом власності, правильно подана інформація щодо якої може впливати на прийняття управлінських та інвестиційних рішень. Бухгалтерський облік сприяє формуванню повної й достовірної інформації про будь-яку діяльність суб'єкта господарювання, що має соціальний та економічний ефект.

У статті розглянуто сутність інноваційної діяльності підприємств та її нормативно-правове регулювання. Проведено аналіз витрат на науково-дослідні роботи в Україні за джерелами фінансування. Проаналізовано питому вагу витрат на науково-дослідні роботи у відсотках до ВВП окремих країн Європейського Союзу та в Україні.

На базі чинного українського законодавства та методичної літератури визначено об'єкти та суб'єкти інноваційної діяльності. Наведено систему інформаційного забезпечення інноваційної діяльності суб'єкта господарювання, яка забезпечить ефективне управління та прийняття якісних управлінських рішень щодо інноваційної діяльності на підприємстві.

Встановлено, що відповідальним етапом облікового забезпечення інноваційної діяльності є обґрунтування його об'єктів, при визначенні яких потрібно враховувати економічну природу інновацій, технологічні особливості їх створення й використання, вимоги нормативно-законодавчих актів щодо моніторингу та контролю за їх дотриманням, потреби в інформації для аналізу й оцінки інноваційної діяльності та її прогнозування за відповідними показниками.

Досліджено чинну методичку організації обліку інноваційної діяльності у розрізі рахунків для обліку інновацій за видами інноваційних витрат, що надасть змогу отримувати більш повну, оперативну й достовірну інформацію про інноваційні процеси на підприємстві з метою подальшої економічної оцінки ефективності інноваційних проєктів та програм.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інновації, облік, нематеріальний актив, інтелектуальна власність, управління.

Табл.: 3. Рис.: 7. Літ.: 19.

ACCOUNTING FOR MANAGEMENT OF INNOVATIVE ACTIVITIES OF ENTERPRISES

*LEPETAN Inna,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Accounting,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)*

Trends in the development of production in the information economic environment indicate the need for its further effective functioning exclusively according to the innovative model. Innovative activity differs from any other activity of the enterprise by the presence of an intellectual component, necessarily secured by the property rights, correctly presented information about which can influence management and investment decisions. Accounting contributes to the formation of complete and reliable information about any activity of a business entity that has a social and economic effect.

The article examines the essence of innovative activity of enterprises and its regulatory and legal regulation. An analysis of the research and development costs in Ukraine by funding sources was carried out. The specific weight of the research and development expenses as a percentage of the GDP of individual countries of the European Union and in Ukraine was analyzed.

On the basis of current Ukrainian legislation and methodical literature, the objects and subjects of innovative activity are defined. The system of information support of the innovative activity of the business entity is given, which will ensure effective management and the adoption of high-quality management decisions regarding the innovative activity of the enterprise.

It has been established that the responsible stage of the accounting support of innovative activity is the substantiation of its objects, during the determining of which it is necessary to take into account the economic nature of innovations, the technological features of their creation and use, the requirements of regulatory and legislative acts regarding monitoring and control over their compliance, the need for information for analysis and evaluation of innovative activity and its forecasting according to relevant indicators.

The current method of organizing the accounting of innovation activities in terms of accounts for accounting for innovations by types of innovation costs has been studied, which will provide an opportunity to receive more complete, operational and reliable information about innovation processes at the enterprise for the purpose of further economic evaluation of the effectiveness of innovative projects and programs.

Keywords: innovative activity, innovations, accounting, intangible asset, intellectual property, management.

Tabl.: 3. Fig.: 7. Ref.: 19.

Постановка проблеми. Сьогодні значна увага приділяється активізації інноваційної діяльності підприємств з метою підвищення ефективності їхньої виробничо-господарської діяльності та зростання конкурентоспроможності. Для ефективного управління інноваційною діяльністю на рівні підприємства необхідна відповідна система облікової інформації, яка б забезпечила здійснення ґрунтовного аналізу та оцінювання інноваційних процесів.

Бухгалтерський облік у взаємодії з іншими функціями управління утворює управлінський цикл, а також повинен бути підпорядкований цілям системи управління інноваційною діяльністю, яка дає змогу забезпечити технічний і соціально-економічний ефект інновацій. Тому необхідне наукове узагальнення стану та удосконалення методичної бази облікового забезпечення інноваційної діяльності підприємств в умовах випереджувальних викликів практики управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній літературі окремі аспекти організації та методології обліку інноваційної діяльності розглядалися у працях Ісаншиної Г.Ю. [1], Камінської Т.Г. [2], Кантаєвої О.В. [3], Коваль Л.В. [4], Курмаєва П.Ю. [5], Лалакулич М.Ю. [6], Мельничук І.В. [7], Підлипної Р.П. [9] та інших.

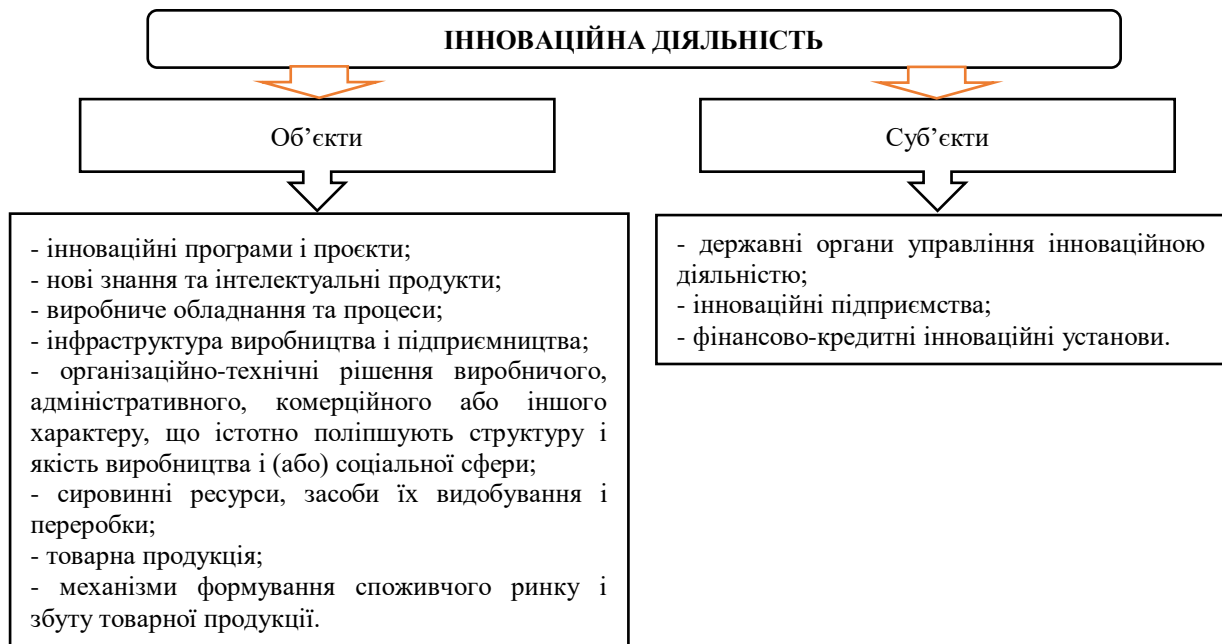
Однак, не зважаючи на значну кількість публікацій, все ще залишаються дискусійними і потребують подальшого вивчення окремі теоретичні та практичні аспекти облікового забезпечення управління інноваційною діяльністю підприємств.

Формулювання цілей статті. Основною метою дослідження є висвітлення особливостей облікового забезпечення управління інноваційною діяльністю підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційна діяльність сьогодні розглядається як визначальний засіб підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку. Промислово розвинені країни, в яких розробка інноваційної продукції є пріоритетом державної політики, займають передові позиції у світі за всіма показниками розвитку економіки [4, с. 118].

Закон України «Про інноваційну діяльність» визначає, що інноваційною діяльністю є діяльність, яка спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [10].

Інноваційна діяльність пов'язана, у першу чергу, з практичним використанням її об'єкта з метою отримання доходу та іншої економічної вигоди. У зв'язку з цим Закон України «Про інноваційну діяльність» визначає об'єкти та суб'єкти інноваційної діяльності (рис. 1).

Рис. 1. Об'єкти і суб'єкти інноваційної діяльності

Джерело: сформовано автором на основі [10]

Інноваційна діяльність підприємств регламентується низкою нормативно-правових актів України (табл. 1).

Нормативно-правові акти у сфері інноваційної діяльності підприємств в Україні

Тип	Назва і сфера застосування	Дата	Номер
Закон	<u>Про наукову і науково-технічну експертизу</u> Цей Закон визначає правові, організаційні і фінансові основи експертної діяльності в науково-технічній сфері, а також загальні основи і принципи організації та проведення наукової та науково-технічної експертизи, визначає напрями аналізу та оцінки ефективності використання науково-технічного потенціалу [11].	10.02.1995 р.	51/95-ВР
Закон	<u>Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків</u> Цей Закон визначає правові та економічні засади запровадження та функціонування спеціального режиму інноваційної діяльності технологічних парків [12].	16.07.1999 р.	991-XIV
Закон	<u>Про інноваційну діяльність</u> Цей Закон визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом [10].	04.07.2002 р.	40-IV
Закон	<u>Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій</u> Цей Закон визначає правові, економічні, організаційні та фінансові засади державного регулювання діяльності у сфері трансферу технологій і спрямований на забезпечення ефективного використання науково-технічного та інтелектуального потенціалу України, технологічності виробництва продукції, охорони майнових прав на вітчизняні технології на території інших держав [13].	14.09.2006 р.	143-V
Закон	<u>Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні</u> Цей Закон визначає правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та їх реалізації в Україні [14].	08.09.2011 р.	3715-VI
Закон	<u>Про наукову і науково-технічну діяльність</u> Цей Закон визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку у сфері наукової і науково-технічної діяльності, створює умови для провадження наукової і науково-технічної діяльності, задоволення потреб суспільства і держави у технологічному розвитку шляхом взаємодії освіти, науки, бізнесу та влади [15].	26.11.2015 р.	848-VIII

Джерело: сформовано автором на основі законодавчих актів

Одним із найважливіших показників, що характеризують розвиток наукової та інноваційної діяльності в державі, є питома вага витрат на науково-дослідні роботи у відсотках до валового внутрішнього продукту.

На рис. 2 наведено питому вагу витрат на науково-дослідні роботи (далі – НДР) у відсотках до ВВП окремих країн Європейського Союзу та в Україні за період 2017-2019 років.

Дані рис. 2 свідчать, що серед наведених країн найбільша питома вага витрат на науково-дослідні роботи у ВВП у Німеччині, у 2019 році – 3,18%. У країнах ЄС питома вага витрат на науково-дослідні роботи за період із 2017 року по 2019 роки також постійно зростала. У 2017 році цей показник становив 2,08%, а у 2019 році – 2,14 %, що на 0,06 % більше.

Чеська Республіка і Словенія за показниками знаходяться майже в однакових позиціях, що мають тенденцію до збільшення за досліджуваний період.

До наступної категорії відносяться такі країни: Угорщина, Польща, Іспанія, Естонія. Частка витрат на НДР у ВВП цих країн знаходиться у межах 1-1,6% і також зростає. Особливо це стосується Естонії, де у 2019 році показник зріс на 0,33% порівняно з 2017 роком.

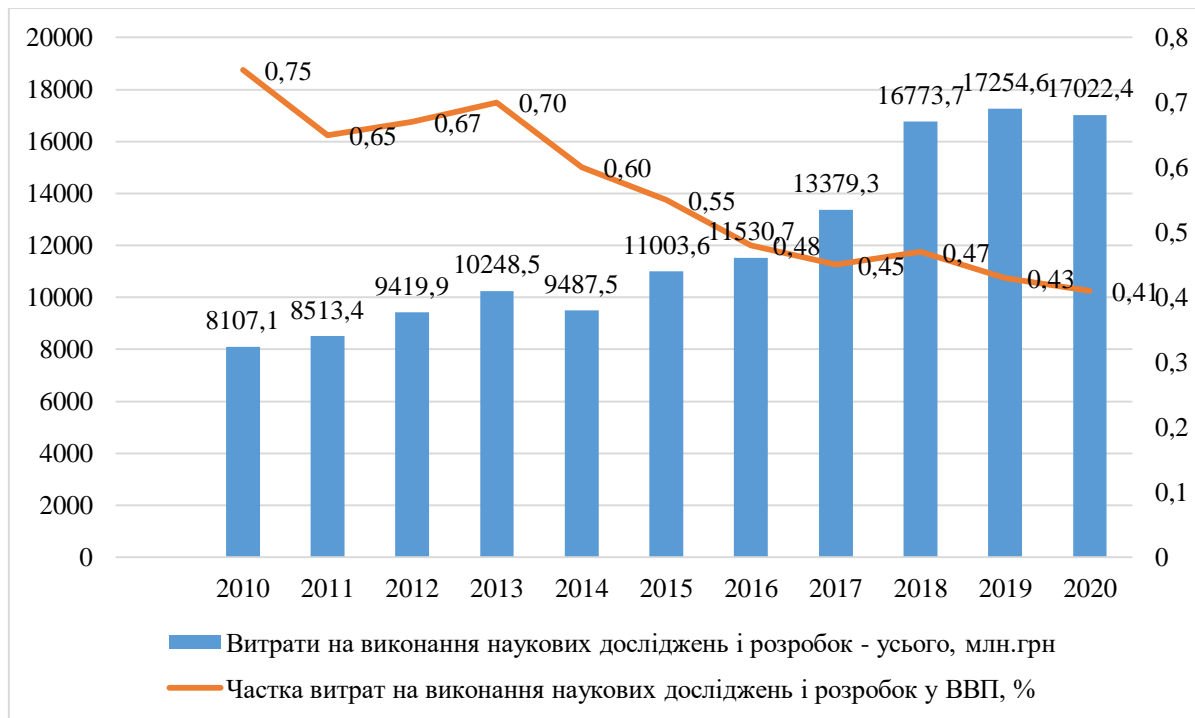
Водночас у Румунії, Словаччині та Україні витрати на науково-дослідні роботи у відсотках до ВВП у 2019 році порівняно з 2017 роком скоротилися.

Рис. 2. Частка витрат на НДР у ВВП, %

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [8]

В Україні загальні витрати на наукові дослідження й розробки за 10 останніх років збільшувалися (рис. 3). У 2019 році порівняно з 2017 роком витрати зросли на 3 875,3 млн. грн, тобто на 29 %. Попри таке значне зростання, питома вага витрат на наукові дослідження й розробки у ВВП України становила у 2019 році лише 0,43%.

Рис. 3. Динаміка питокої ваги витрат на науково-дослідні роботи у відсотках до обсягу ВВП України

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [8]

Відповідно до інформації Державної служби статистики України, обсяги та структура витрат на науково-дослідні роботи в Україні за джерелами фінансування у 2018-2020 роках наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

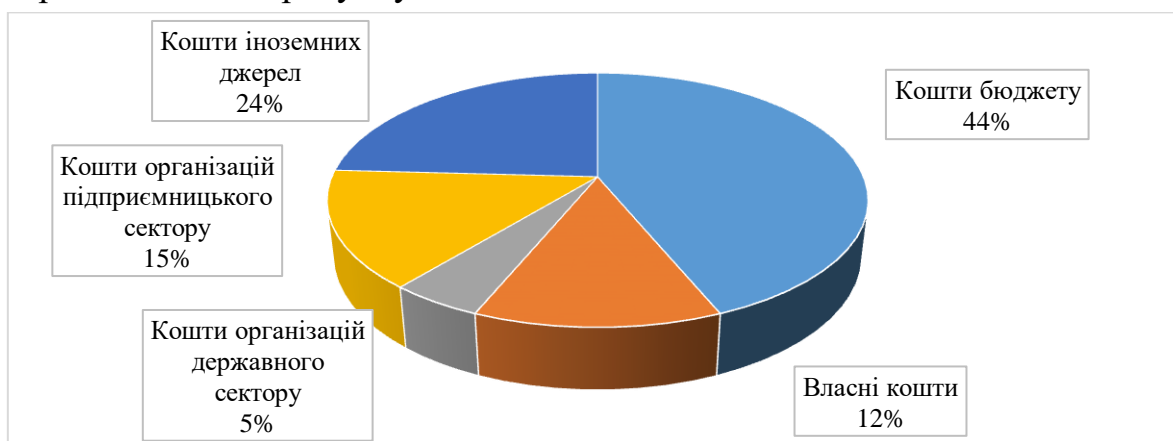
Витрати на НДР за джерелами фінансування в Україні, млн. грн

Джерела фінансування	Витрати на НДР, млн. грн	Питома вага, %	Витрати на НДР, млн. грн	Питома вага, %	Витрати на НДР, млн. грн	Питома вага, %	Відхилення 2020 р. від 2018 р.	
	2018 рік		2019 рік		2020 рік		витрат на НДР, млн. грн	питомої вага, %
Усього	16773,7	100	17254,7	100	17022,6	100	248,9	X
Кошти бюджету	6222,7	37,1	6724,7	39,0	7411,8	43,5	1189,1	6,4
Власні кошти	1610,0	9,6	1725,1	10,0	2105,5	12,4	495,5	2,8
Кошти організацій державного сектору	1141,5	6,8	798,6	4,6	799,8	4,7	-341,7	-2,1
Кошти організацій підприємницького сектору	3947,4	23,5	4035,7	23,4	2527,8	14,8	-1419,6	-8,7
Кошти організацій сектору вищої освіти	6,8	0,04	3,7	0,02	15,8	0,1	9,0	0,06
Кошти приватних некомерційних організацій	21,3	0,13	14,7	0,1	10,5	0,1	-10,8	-0,03
Кошти іноземних джерел	3642,6	21,7	3856,2	22,3	4083,3	24,0	440,7	2,3
Кошти інших джерел	181,4	1,13	96,0	0,58	68,1	0,4	-113,3	-0,73

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [8]

За даними, наведеними у таблиці 2, можна зробити висновок, що найбільше коштів на НДР в Україні виділяється з бюджету, питома вага яких збільшилася з 37,1% у 2018 році до 43,5% у 2020 році. Також відбувається фінансування НДР коштом організацій підприємницького сектору, однак бачимо їхнє істотне зменшення з 23,5 % у 2018 році до 14,8% у 2020 році. Варто зазначити вкрай низьку частку витрат на науково-дослідні роботи коштом закладів вищої освіти: у 2018 році вона становила лише 0,04% загальної суми фінансування, хоча до 2020 року збільшилася вдвічі й становила 0,1%.

Графічно структура витрат на наукові дослідження й розробки в Україні у 2020 році подана на рисунку 4.

Рис. 4. Структура витрат на виконання наукових досліджень і розробок за джерелами фінансування в Україні у 2020 році, %

Джерело: побудовано автором за даними [8]

Одним із важливих завдань щодо інноваційної діяльності підприємств є створення системи інформаційного забезпечення та вдосконалення облікового процесу інновацій, який відповідав би основним вимогам управління.

Ефективність процесу управління підприємством насамперед залежить від інформаційного забезпечення, яке пов'язане з накопиченням і збереженням усіх даних, їх виявленням, реєстрацією, передачею тощо. Тобто, такі процеси є результатом ведення бухгалтерського обліку, що вкотре підтверджує роль і місце бухгалтерського обліку у процесі інформаційного забезпечення та управлінні бізнесом.

Бухгалтерський облік відіграє важливу роль саме в інформаційному забезпеченні управління інноваційною діяльністю підприємств (рис. 5).

Роль бухгалтерського обліку в управлінні інноваційною діяльністю полягає у наданні інформації для:

- формування інноваційної стратегії підприємства та визначення особливостей її формування;
- визначення шляхів удосконалення техніко-технологічної бази підприємств і галузей;
- розрахунку витрат на створення інноваційного продукту;
- бізнес-планування майбутніх фінансових надходжень і норми рентабельності;
- обґрунтування напрямів зниження витрат на створення інноваційного продукту за умови збереження його якості [9, с. 87].

Рис. 5. Структура системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємства

Джерело: сформовано автором за [16, с. 247]

На сьогодні в частині облікового забезпечення інноваційної діяльності немає відокремленого нормативно-правового акту чи стандарту, який би виокремив такі об'єкти обліку як «інновація», «інноваційні витрати», «інноваційні доходи», результати інноваційної діяльності. Крім цього, ці об'єкти не відображені відповідними показниками у фінансовій звітності, тому фінансового обліку вони безпосередньо не стосуються. Таким чином, питання забезпечення бухгалтерському обліку інформації щодо інноваційних проєктів

та програм входить до компетенції внутрішньогосподарського (управлінського) обліку. Управлінський облік є обов'язковий для підприємств, які впроваджують інноваційні процеси у виробничо-господарську сферу, тому доцільно розробити відповідну методику обліку інновацій задля застосування особливого порядку сплати митних зборів, оподаткування доходу та використання прибутку інноваційно-активних підприємств [7, с. 322].

Вибір методики оцінки й обліку інноваційних процесів значною мірою залежить від характеру реалізації інноваційних програм та проєктів. Склад витрат на інноваційні проєкти та програми залежать від способу надходження та введення у виробництво інновацій. Визначення складу та змісту цих витрат лежить в основі такого способу оцінки як калькуляція.

Підлипна Р.П. до основних недоліків обліку витрат, пов'язаних із інноваційною діяльністю, відносить:

- слабку нормативну базу в економічних розрахунках витрат на підготовку і освоєння нової продукції, внаслідок чого фактичні витрати можуть суттєво відрізнятися від кошторисних;
- ведення обліку фактичних витрат на підготовку і освоєння виробництва нових видів продукції на різних балансових рахунках за відсутності їх затвердженої номенклатури;
- нерівномірне включення витрат за освоєнням у собівартість продукції, що серійно випускається;
- відсутність дієвого контролю за рівнем фактичних витрат за відсутності необхідної інформації;
- неможливість забезпечення достовірною інформацією проведення економічного аналізу витрат на освоєння та розробки [9, с. 87].

Основними напрямками формування облікового забезпечення інноваційної діяльності є:

- надання оперативної інформації для управління процесами розробки впровадження та реалізації інновацій;
- бізнес-планування інноваційної діяльності;
- облік витрат і виходу продукції, пов'язаних із інноваційною діяльністю;
- надання інформації про дотримання правил і норм законодавства, що регулює інноваційні процеси;
- облік заходів, що забезпечують виробництво інноваційного продукту та інші нововведення;
- контроль за виконанням проведених заходів із забезпечення інноваційних технологій;
- аналіз і оцінка ефективності інновацій;
- участь облікового персоналу в розробці пропозицій щодо зниження витрат, підвищення якості інноваційного продукту, активізації маркетингової діяльності з просування інновацій на внутрішні і зовнішні ринки тощо [2, с.115].

Відповідальним етапом організації обліку інноваційної діяльності є обґрунтування його об'єктів, при визначенні яких потрібно враховувати економічну природу інновацій, технологічні особливості їх створення і використання, вимоги нормативно-законодавчих актів щодо моніторингу та

контролю за їх дотриманням, потреби в інформації для аналізу й оцінки інноваційної діяльності та її прогнозування за відповідними показниками. Об'єкти обліку повинні бути тісно пов'язаними з об'єктами інноваційної діяльності.

Ісаншина Г.Ю. об'єкти обліку інноваційної діяльності розглядає у розрізі:

1) господарських засобів (основні засоби (виробниче обладнання); нематеріальні активи (нові знання та інтелектуальні продукти); капітальні інвестиції на споруди й обладнання для виконання НДР, створення умов виробництва інноваційної продукції; інноваційна продукція);

2) джерел утворення господарських засобів (власні кошти; кошти державного бюджету; кошти місцевих бюджетів; кошти позабюджетних фондів; кошти вітчизняних інвесторів; кошти іноземних інвесторів; кредити: з них на пільгових умовах; кошти інших джерел);

3) господарських процесів (фундаментальні дослідження; прикладні дослідження; розробка; освоєння; промислове виробництво інноваційної продукції; маркетинг; збут інноваційної продукції та послуг);

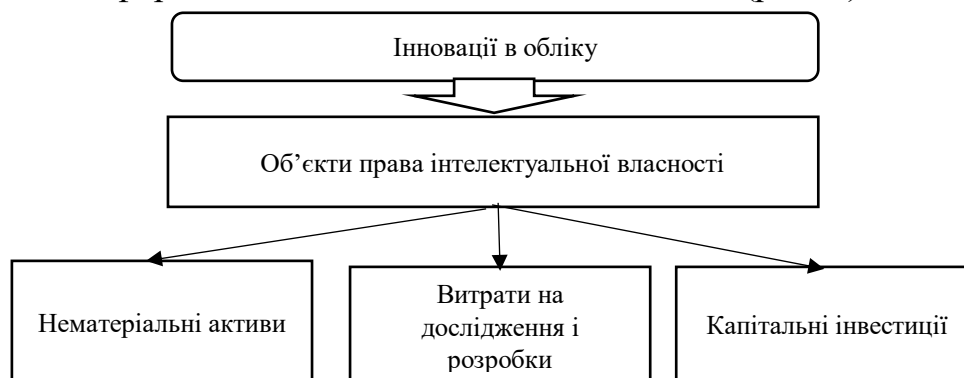
4) результатів діяльності (прибуток, збиток, соціальний ефект) [1, с. 150].

У своїх дослідженнях Курмаєв П.Ю. та Матрос О.М. формують об'єкти обліку інноваційної діяльності щодо розділів активу форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та витрат інноваційного характеру форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» [5, с. 23].

На думку Лалакулич М.Ю., для облікового відображення інноваційних продуктів та здійснення подальшого планування, контролю й аналізу необхідно виокремити об'єкти бухгалтерського обліку в частині необоротних й оборотних активів та витрат [6, с. 40].

Таким чином, до об'єктів обліку інноваційної діяльності можна віднести матеріальний або нематеріальних актив, а також зобов'язання і господарські процеси, які виникають для створення певного виду інновацій.

У результаті інноваційної діяльності відбувається створення нової продукції та технології, в обліку вони знаходять відображення у складі об'єктів інтелектуальної власності. Тому постає потреба достовірного, своєчасного, а головне – відокремленого групування даних щодо інноваційного процесу в розрізі витрат на дослідження, витрат капітального характеру та нематеріальних активів. Це забезпечить об'єктивне обліково-аналітичне відображення інформації щодо інноваційної діяльності (рис. 6).

Рис. 6. Зв'язок інновацій та нематеріальних активів

Джерело: сформовано автором

За дослідженням Кантаєвої О.В.: «Практичний досвід діяльності вітчизняних підприємств показав, що облікове відображення інновацій відбувається за такими напрямками: капітальні інновації в оновлення основних засобів або створення нематеріальних активів; оборотні інновації у створення нових видів готової продукції, товарів, робіт і послуг; у складі витрат майбутніх періодів» [3, с. 115]. Основними об'єктами обліку інноваційної діяльності автор вважає: оцінені і юридично оформлені нематеріальні активи підприємства; витрати на дослідження й розробки.

Чинна система обліку передбачає різні способи відображення витрат, пов'язаних із інноваційною діяльністю. Так, згідно з П(С)БО 16 «Витрати», їх можна зарахувати до загальновиробничих витрат у складі тих, що призначені для вдосконалення технології та організації виробництва. Іншим способом обліку інноваційних витрат підприємств є застосування рахунку 94 «Інші витрати операційної діяльності» та 39 «Витрати майбутніх періодів». Згідно з П(С)БО 16 «Витрати», до цієї групи належать витрати на дослідження і розробку. Доцільно детально обґрунтувати поняття «дослідження» і «розробка». Так, згідно з П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», йдеться про заплановані підприємством дослідження, які проводяться вперше з метою отримання нових і технічних знань. Під розробкою мається на увазі застосування підприємством результатів досліджень для планування і проектування нових або вдосконалених приладів, продуктів, процесів, систем або послуг для подальшого виробництва чи використання.

Для обліку витрат на оновлення основних засобів або створення нематеріальних активів використовують рахунок 15 «Капітальні інвестиції». Витрати зі створення нових видів готової продукції, товарів, робіт і послуг обліковуються на рахунку 23 «Виробництво» (рис. 7).

Рис. 7. Відображення витрат на створення інноваційного продукту у складі операційної діяльності підприємства

Джерело: [17, с. 615]

Вибір того чи іншого рахунка залежатиме від тривалості робіт на підготовку й освоєння виробництва інноваційної продукції та їх характеру. На бухгалтерських рахунках формування інформації про витрати на інноваційну діяльність відобразатиметься в порядку, наведеному в таблиці 3.

Відображення витрат на інноваційну діяльність у бухгалтерському обліку

№	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	Списуються витрати на виготовлення обладнання власними підрозділами підприємства (експериментальні цехи, лабораторії, науково-дослідні центри та ін., що мають ознаки інноваційної продукції)	15	20, 22, 23, 661, 65, 13, 63, 68
2	Оприбутковуються об'єкти основних засобів за сумою витрат	10, 11	15
3	Списуються витрати на створення нематеріальних активів капітального характеру за рахунок власних коштів підприємства	154	20, 22, 23, 661, 65, 13, 63, 68
4	Оприбутковуються об'єкти інтелектуальної власності	12	154
5	Відображається вартість проектно-конструкторської документації на виготовлення інноваційної продукції за ліцензійним договором, відображається податковий кредит	154, 641	63,68
6	Оприбутковується проектно-конструкторська і технологічна документація на виготовлення інноваційного продукту	12	154
7	Відображаються витрати на підготовку і освоєння інноваційної продукції в складі витрат майбутніх періодів	39	20, 22, 23, 661, 65, 13, 63, 68
8	Розподіляються і списуються витрати майбутніх періодів на собівартість виготовленої інноваційної продукції (сировини)	23	39
9	Списуються витрати на поточну операційну основну діяльність, пов'язану з виготовленням інноваційної продукції, виконанням робіт і послуг	23	20, 22, 23, 661, 65, 13, 63, 68
10	Відображується оприбуткування готової інноваційної продукції, сировини і матеріалів	20, 22, 26, 27	23
11	Списуються витрати на дослідження і розробки інноваційної продукції, яка не може бути визнана нематеріальним активом за П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»	941	20, 22, 23, 661, 65, 13, 63, 68
12	Відносяться витрати на дослідження і розробки в кінці звітного періоду на фінансові результати	791	941

Джерело: узагальнено автором

Таким чином, для обліку витрат інноваційної діяльності можуть використовуватися рахунки: 15 «Капітальні інвестиції», 23 «Виробництво», 39 «Витрати майбутніх періодів», 91 «Загальновиробничі витрати», 941 «Витрати на дослідження і розробки». Саме тривалість науково-дослідних робіт, а також характер виробництва інноваційного продукту вплине на вибір того чи іншого рахунку для відображення в обліку.

Висновки. Дослідження облікового забезпечення інноваційної діяльності підприємств дає підстави стверджувати про необхідність чіткішого методичного регулювання зазначеної ділянки обліку. Так, на нормативному рівні доцільно розробити методичні рекомендації та затвердити окремий стандарт із бухгалтерського обліку інновацій. Часткове врегулювання зазначених проблем буде сприяти формуванню комплексної облікової системи, підпорядкованої цілям тактичного, стратегічного та оперативного управління інноваційними процесами на підприємстві.

Важливе значення при формуванні та обліку витрат на інноваційну діяльність відіграє вплив факторів і умов виробництва інноваційної продукції, тобто технології, організації виробництва, джерела фінансування інноваційної діяльності тощо. Таким чином, кожен суб'єкт господарювання, який здійснює інноваційну діяльність, повинен розробити систему облікового забезпечення і контролю за інноваційними процесами, що буде відображено в окремому розділі Наказу про облікову політику підприємства.

Список використаних джерел

1. Ісаншина Г.Ю. Інноваційна діяльність як об'єкт бухгалтерського обліку. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2013. № 2 (31). С. 149-152.
2. Камінська Т.Г., Слесар Т.М. Обліково-інформаційне забезпечення управління інноваційною діяльністю. *Бізнес Інформ*. 2014. № 4. С. 112-117.
3. Кантаєва О.В. Бухгалтерський облік і аналіз інноваційної діяльності підприємств: організація і методологія: монографія. Житомир: ФОП Кузьмін Дн.Л. 2010. 424 с.
4. Коваль Л.В. Облік інноваційної діяльності. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 3 (43). С. 117-131. DOI: 10.37128/2411-4413-2019-3-10.
5. Курмаєв П.Ю., Матрос О.М. Аналіз інноваційної діяльності підприємств та її обліково-аналітичне забезпечення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2015. № 10/2. С. 21-24.
6. Лалакулич М.Ю. Напрями розвитку методології бухгалтерського обліку в частині результатів інноваційної діяльності. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. № 1 (224). С. 37-42. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3699096>.
7. Мельничук І.В. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку інноваційної діяльності. *Інноваційна економіка*. 2013. № 3. С. 320-324.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 19.07.2022).
9. Підлипна Р.П. Концептуальні засади організації бухгалтерського обліку в управлінні інноваційною діяльністю. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 11 (150). С. 86-89.
10. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 20.07.2022).
11. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.07.2022).
12. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text> (дата звернення: 20.07.2022).
13. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text> (дата звернення: 20.07.2022).
14. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 р. № 3715-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text> (дата звернення: 20.07.2022).
15. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення: 20.07.2022).
16. Шинкаренко А.В. Інформаційне забезпечення та облікове відображення інноваційної діяльності підприємства. *Економічний простір*.

2020. № 154. С. 244-249. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-46>.

17. Грибовська Ю.М. Облік витрат на інновації: сучасний стан та перспективи розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 23. С. 612-617.

18. Kaletnik G , Pryshliak N., Khvesyuk M., Khvesyuk J. Legal regulations of biofuel production in Ukraine. *Energy Policy Journal*. 2022. Vol. 25, Issue 1. P. 125-142. DOI: 10.33223/epj/146411

19. Kolomiets T. Innovations in Agriculture: Necessity, Problems and Opportunities. *Polish Journal of Science*. 2020. № 27, Vol. 3. P. 6-14.

References

1. Isanshina, G.Yu. (2013). Innovatsiina diialnist yak obiekt bukhhalterskoho obliku [Innovative activity as an object of accounting]. *Visnyk Donbaskoi derzhavnoi mashynobudivnoi akademii – Bulletin of the Donbas State Machine-Building Academy*, 2 (31), 149–152 [in Ukrainian].

2. Kaminska, T.G., & Slesar, T. M. (2014). Oblikovo-informatsiine zabezpechennia upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu [Accounting and information support for management of innovative activities]. *Biznes Inform – Business Inform*, 4, 112–117 [in Ukrainian].

3. Kantaeva, O.V. (2010). *Bukhhalterskyi oblik i analiz innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv: orhanizatsiia i metodolohiia* [Accounting and analysis of innovative activity of enterprises: organization and methodology]. Zhytomyr: FOP Kuzmin Dn.L. [in Ukrainian].

4. Koval, L.V. (2019). Oblik innovatsiinoi diialnosti [Accounting of innovative activity]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics, finance, management: topical issues of science and practical activity*, 3 (43), 117-131 [in Ukrainian].

5. Kurmaev, P. Yu., & Matros, O. M. (2015). Analiz innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv ta yii oblikovo-analitychne zabezpechennia [Analysis of innovative activity of enterprises and its accounting and analytical support]. *Ekonomika. Finansy. Pravo – Economy. Finance. Law*, 10/2, 21–24 [in Ukrainian].

6. Lalakulych, M.Yu. (2020). Napriamy rozvytku metodolohii bukhhalterskoho obliku v chastyni rezultativ innovatsiinoi diialnosti [Development directions of accounting methodology in terms of the results of innovative activity]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini – Formation of market relations in Ukraine*, 1 (224), 37–42. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3699096> [in Ukrainian].

7. Melnychuk, I.V. (2013). Normatyvno-pravove zabezpechennia bukhhalterskoho obliku innovatsiinoi diialnosti [Normative and legal provision of accounting of innovative activity]. *Innovatsiina ekonomika – Innovative economy*, 3, 320–324 [in Ukrainian].

8. Ofitsiynyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from: www.ukrstat.gov.ua [in Ukrainian].

9. Podlypna, R.P. (2013). Kontseptualni zasady orhanizatsii bukhhalterskoho obliku v upravlinni innovatsiinoiu diialnistiu [Conceptual principles of the organization of accounting in the management of innovative activities]. *Formuvannia*

rynkovykh vidnosyn v Ukraini – Formation of market relations in Ukraine, 11 (150), 86–89 [in Ukrainian].

10. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy № 40-IV [Law of Ukraine «On innovative activity» № 40-IV]. (2002, July 04). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> [in Ukrainian].

11. Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu ekspertyzu: Zakon Ukrainy № 51/95-VR. [Law of Ukraine «On scientific and scientific and technical expertise» № 51/95-VR]. (1995, February 10). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

12. Pro spetsialnyi rezhym innovatsiinoi diialnosti tekhnolohichnykh parkiv: Zakon Ukrainy № 991-XIV. [Law of Ukraine «On the special mode of innovative activity of technology parks» № 991-XIV]. (1999, July 16). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text> [in Ukrainian].

13. Pro derzhavne rehuliuвання diialnosti u sferi transferu tekhnolohii: Zakon Ukrainy № 143-V. [Law of Ukraine «On state regulation of activities in the field of technology transfer» № 143-V]. (2006, September 14). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text> [in Ukrainian].

14. Pro priorityetni napriamy innovatsiinoi diialnosti v Ukraini: Zakon Ukrainy № 3715-VI. [Law of Ukraine «On priority areas of innovative activity in Ukraine» № 3715-VI]. (2011, September 8). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text> [in Ukrainian].

15. Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diialnist: Zakon Ukrainy № 848-VIII. [Law of Ukraine «About scientific and scientific and technical activity» № 848-VIII]. (2015, November 26). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> [in Ukrainian].

16. Shynkarenko, A.V. (2020). Informatsiine zabezpechennia ta oblikove vidobrazhennia innovatsiinoi diialnosti pidpriemstva [Information support and accounting display of innovative activity of the enterprise]. *Ekonomichnyi prostir – Economic space*, 154. 244–249 [in Ukrainian].

17. Hrybovska, Yu.M. (2018). Oblik vytrat na innovatsii: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Accounting for innovation costs: current state and prospects for development]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*, 23, 612–617 [in Ukrainian].

18. Kaletnik, G., Pryshliak, N., Khvesyk, M. & Khvesyk J. (2022). Pravove rehuliuвання vyrobnytstva biopalyva v Ukraini [Legal regulations of biofuel production in Ukraine]. *Energy Policy Journal*, 25, 125–142 [in English].

19. Kolomiets, T. (2020). Innovatsii v silskomu hospodarstvi: neobkhidnist, problemy ta mozhlyvosti [Innovations in Agriculture: Necessity, Problems and Opportunities]. *Polish Journal of Science*, 27, 6-14 [in English].

Відомості про автора

ЛЕПЕТАН Інна Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: lepetan_inna@i.ua).

LEPETAN Inna – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Accounting, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: lepetan_inna@i.ua).